

Ketevan Qoçitaşvili

İvane Cavaxişvili adına

Tbilisi Dövlət Universiteti

Gürcü dilinin ikinci/xarici dil kimi dərş planı

Abstrakt

Məqalədə ikinci/xarici dil dərş planının tərş prosesində əhəmiyyəti təqdim edilir. Müəllim tərəfindən tərş edilən planda əks olunması fəallıqlar göstərilir. Buradaca nümunə olaraq tərşübəçi müəllimlərin istifadə edə biləcəkləri dərşin geniş planı verilir.

Xarici/ikinci dil nəzəriyyəçiləri kimi tərşübəçi müəllimlər dərşin planının tərş prosesinin davamiyyətində nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunda tam razılığa gəlirlər. Məlumdur ki, düzgün yazılmış dərş prosesi yardım edir:

- Vaxtı, səyi və resursları səmərəli şəkildə bölüşdürməyə.
- İmkan verir ki, geniş kontekstdə öyrəniləsi məsələlərə nəzər salaq.
- Müəllimə imkan verir ki, darıxdırıcı və berrəngli dərşlərdən boyun qaçırınsın.
- Müəllimin əməyini asanlaşdırır.
- İmkan verir ki, dərşin hansı parçasında hansı fəallıqdan istifadə edəcəyimizi əvvəlcədən planlaşdıraraq.
- Fərqli intellekt tipinə malik tələbələrin ehtiyaclarına cavab verən fəallıqları seçək.

- Dərşin məqsədləri və məsələləri və onların əldə edilməsi yollarını aydın şəkildə ayıraq.
- Problemlərdən kənarlaşaq.
- Müəllimlərə özünə inanmaq imkanını verir. (<http://emilgen2011.hubpages.com/hub/The-Importance-of-Lesson-Plan>)

Ümumiyyətlə, yaxşı yazılmış dərş planında təsvir olunmalıdır ki, dərş bitdikdən sonra tələbələr nəyi biləcəklər, indiyə qədər bilmədikləri (bacarmadıqları) nəyi öyrənəcəklər (nə edəcəklər); konkret məsələni öyrəndikdə dərş onların nailiyyətinə necə dəstək verəcəkdir və ən əsası, müəllim bütün bunlara nail olmaqda (müəllimin rolu) necə yardım edəcəkdir.

Dərşin planını tərş etdikdə barəsində danışdığımız, necə danışmağımıza diqqəti cəmləşdirməli və tələbələr arasında yaranan mümkün çətinlikləri və problemləri və onların

həlli yollarını əvvəlcədən müəyyənləşdirməliyik.

Dərsin planını, ümumiyyətlə və eləcə də xarici/ikinci dil dərsinin planı növbəti əsas bəndlərdən ibarətdir:

- Məqsədlər/məsələlər
- Məzmun
- Hədəf qrupu: əvvəlki bilik, yaş, maraqlar, gözlənilən nəticələr
- ardıcılıq
- təşkilatçılıq
- dərs/material üçün nəzərdə tutulmuş vaxt
- metodlar və fəallıqlar
- dərs materialı
- təklif olunması tapşırıqları
- dərs resursları
- qiymətləndirmə

Peşəkar işdə nümunə, model kimi istifadə edəcəyiniz konkret dərs planını təqdim edirik. Nümunə olaraq, dilin tədrisi/təlimi zamanı demək olar ki, nəzərə alınmayan və müvafiq olaraq dərs materialı da daha az əlçatılan olan bir materialı seçməyə çalışdıq. Bu nöqsanların qarşısını almaq üçün dərs planında imkan daxilində müəllimin dili öyrənənlərə təklif edəsi məzmunu verilir.

Mövzu: Supermarketdə alış-veriş (gigiyenik vasitələr)

Hədəf qrupu: İkinci/xarici dil kimi dili öyrənənlər (10-12-ci sinif şagirdləri).

Səviyyə - B 1

Məqsədlər:

- Tələbələr sual verməkdə və cavablandırmaqda məşq edirlər.
- Danışiq və yazı bacarıqlarının inkişafı üzrə iş
- Alış-verişlə əlaqədar leksik-frazeoloji vahidlərin öyrənilməsi

Nəticələr:

Dərsin sonunda tələbələr:

- Kontekstdə gigiyenik vasitələrlə leksik vahidlərdən istifadə olunur: sabun, şampun, diş məcunu, yuyucu toz, qabyuyucu vasitə və s.
- Qiymət, istifadə müddəti haqqında sualların verilməsi.
- Konsultantla söhbətdən sonra lazımi frazeoloji vahidlərdən istifadə edərək alış-verişə razılıq vermək və ya imtina etmək.

Dərsin müddəti: 3 akademik saat (150 dəqiqə)

Sınıf mühiti: flipçart, CD-pleyer, lövhə, təbaşir, qələmlər, vərəqlər.

İstifadə edilən metodlar:

Əqli həmlə, rollarla oyun, suallara cavab, audiomaterial.

Qiymətləndirmə:

Dərs ərzində ardıcıl olaraq aparılır. Müəllim fərdi olaraq şagirdlərə göstəriş və məsləhətlər verir, hər fəallıq bitdikdən sonra işə diqqəti həm əldə edilən nailiyyətlərə, eləcə də həll olunması problemlərə yönəldir. Dərsin

sonunda şagirdlərin öz-özlərini qiymətləndirmələrinə də yer ayrılan ümumi qiymətləndirməni analiz etmək lazımdır.

1) Əsas fəallıqlar:

a) **hazırlıq:** müəllim qrupa suallar verir (şifahi cavablar).

- Gigiyenik vasitələri haradan alırsınız?
- Yeni məhsul haqqında məlumatı haradan alırsınız?
- Gigiyenik vasitələrlə əlaqədar reklam haqqında eşitmisinizmi və ya yox? (5 dəq).

b) müəllim şagirdlərdən xahiş edir ki, əqli həmlə yolu ilə gündəlik məişətdə istifadə etdikləri gigiyenik vasitələri yadlarına salsınlar. (5 dəq.).

g) **Yazı, leksika:** Müəllim fotosəkillərin vasitəsilə vizual dəstək verir və onlar birlikdə malların siyahısını tərtib edir və flipçarta (böyük kağıza) yazırlar. Tələbələr müəllimlə birlikdə sözləri tələffüz edirlər (10 dəq.).

ğ) **Yazı:** tələbələr 2 qrupa bölünür və müəllimin təklif etdiyi fotosəkillər və flipçartda yazılan sözlərin əsasında malların “kataloqlarını” tərtib edirlər. Əşyaları adlandırır, qiyməti, istehsalçı ölkəni (buraxılış prinsipi ilə) göstərirlər. Bundan sonra isə almaq istədikləri əşyaların adlarını yazırlar. Müəllim qruplar arasında gəzir və baş qaldıran problemin həllində şagirdlərə yardım edir (10 dəq.).

[**Təxmini sxem:** şəxsi gigiyena vasitələri - saç şampunu, saç balzamu, əl sabunu, maye sabun, vanna kəfi, duş üçün gel;

Evə qulluq vasitələri – qabyuyucu maye, vanna təmizləyici maye (sprey), şüşə təmizləyici maye (sprey), universal təmizləyici toz, universal təmizləyici krem, mebel təmizləyici maye, yuyucu vasitələr, xalça təmizləyici maye;

Yuyucu vasitələr – yuyucu toz, maye yuyucu vasitə, paltar yumşaldan maye;

Uşaq üçün gigiyenik vasitələr – uşaq şampunu və sabunu, uşaq üçün sabun tozu, yuyucu maye vasitələri].

ə) **Vəziyyətin nümayiş etdirilməsi - danışıq**

Müəllim və güclü şagirdlərdən biri satıcı və alıcını canlandırır. Müəllim real əşya gətirmişdir (məsələn, şampun). Müəllim suallar verir, məsələn: “Quru saçlar üçün bu cür şampununuz varmı?”; “Bu əşyanın istifadə müddəti nə vaxta qədərdir?” “Bu əşyanı dəyişdirmək və ya qaytarmaq olarmı?” və s. Bu modellərin əsasında tələbələr rollarla oyun zamanı sualları özləri hazırlayırlar (10 dəq.).

Nümayiş etdirdikdən sonra müəllim istifadə edilən sözləri və ifadələri təkrarlayır, tələbələr əlavə edəcəkləri bir neçə mühüm sözü yazmır (10 dəq.).

5) **Yazılı çalışma - suallar**

Tələbələr dərsin ötən hissəsində keçdikləri leksik və frazeoloji vahidlərin istifadəsi ilə 2-2 sual yazırlar. Tələbələr sualları

oxuyurlar və müəllim lövhədə yazır. Tələbələr 2 qrupa bölünür və lövhədə yazılan suallardakı səhvlərin üzərində düzəlişlər aparırlar (10 dəq.)

[*Təxmini sxem:* - Sabun harada tapmaq olar?

- Hansı qabyuyucu vasitəni qabyuyan maşın üçün məsləhət görürdünüz?

- Sizdə mal dəyişmək və ya qaytarmaq olarmı?

- Nə vaxta qədər etibarlıdır?

- İstifadə müddəti göstərilirmi?

- Saxlanma və istifadə təlimatı verilmirmi?]

6) *Təcrübədə istifadə*

Tələbələr cütlüklərə bölünür və öyrənilmiş leksik və frazeoloji vahidlərin istifadəsi ilə rollarla oyunu yerinə yetirirlər (hansı müəllim və ən yaxşı tələbə artıq yerinə yetirmişdilər). Onlar əşyaların sayı (həcmi) və dəyişdirmə/qaytarma haqqında sual vermək və cavablandırmaqda məşq edirlər. Tələbələrdən hər biri satıcı və alıcı rolunu yerinə yetirir. Müəllim tələbələrin arasında gəzir, onların söhbətini dinləyir və lazım gəlmiş halda, göstərişlər verir.

Cütlüklər işi bitirdikdən sonra digər tələbələrin qarşısında öz rollarını nümayiş etdirirlər (30 dəq.).

Dialogun ehtimal olunan sxemi: Satıcı/supermarket asistenti: Salam, sizə necə yardım edə bilərəm?

İstehlakçı/alıcı: çox sağ olun. Şampun almaq istəyirəm.

Sat: hansı saç tipi üçün?

Al: normal saç üçün. Varmı?

Sat: Əlbəttə ki. Bir neçə növünü təklif edə bilərəm.

Al: çox sağ olun. Göstərə bilərsinizmi?

Sat: Əlbəttə ki. İkinci sırada, ikinci rəfdə düzülübür. Ardımca gəlin. Bunu götürürdünüzmi?

Al: Yox, sağ olun, beləsi var idi və saçlarıma uyğun gəlmədi.

Sat: O zaman sizə “Elsev” məsləhət görürdim. Çox yaxşıdır.

Al: Çox sağ olun. İstifadə vaxtı nə qədərdir?

Sat: Bir dəqiqə, baxaram. 2013-cü ilin dekabr ayına qədər.

Al: Çox yaxşı. Daha böyük ölçülü şüşələrdə varmı?

Sat: İndicə baxaram. Bəli, var. Böyük şüşədə istəyirsiniz?

Al: Bəli, böyüyünü götürərəm.

Sat: Kassada pulu keçirməlisiniz. Qəbzi gətirsəniz, bir həftə ərzində geri qaytarmaq və dəyişmək də olar.

Al: sağ olun.

Sat: Sağ olun. Yenə gəlin.

7) *Dinləmə:* gigiyenik vasitələr haqqında audioyazı (bax. CD-yə və elektron ünvanı izlə: http://www.ice.ge/web/78/__1.html) (5 dəq.).

Şagirdlər onlar üçün tanış olmayan leksik və frazeoloji vahidləri müəllimə diktə edirlər. Müəllim flipçarta yazır. (5 dəq).

Çalışmaların dinlənib başa düşülməsini yoxlamaq üçün:

1. Düzgün cavabları suallarla birləşdirin:

- თქვენ რომელ კბილის პასტას იყენებთ?	- „სენსოდინს“
- კმაყოფილი ხართ?	- სად უნდა გადავიხადო ფული? ეს ჯაგრისი დრეკადია, კარგად წმენდს კბილებს ყველა მხრიდან, ამიტომ კმაყოფილი ვარ
- „ქოლგეითი“ არ გაქვთ?	- კი, კმაყოფილი ვარ
- კბილის ჯაგრისიც ხომ არ გნებავთ?	- დიას, თუ შეიძლება, შემირჩიეთ, ჩემი კბილის ჯაგრისი უკვე გამოსაცვლელია
- რითი განსხვავდება სხვა ჯაგრისებისაგან?	- საღაროსთან მიბრძანდით
- სად უნდა გადავიხადო ფული?	- კი, როგორ არა, ის მოთეთრო პასტაა ლურჯი ზოლებით.

1. Seçin və lazımı sözləri əlavə edin

გამოსაცვლელია;	გნებავთ;	გრილია;	დამეხმარეთ;
მათეთრებელი;	მოტკობ;	პასტის;	სამკურნალო;
ჯაგრისიც			სარგებლობით;

-გამარჯობა, თუ შეიძლება,
.....!

-გისმენთ, რა..... ?

-კბილის..... შერჩევა
მინდა, არ ვიცი, რომელი
ავიღო.

-..... გნებავთ თუ
მათეთრებელი?

-მე ვიყენებ კბილების
.....„სენსოდინს“.

-„ქოლგეიტს“.....
გემო აქვს. არა?

-არა, მოტკობ გემო არ აქვს,
პირიქით,

-კბილის ხომ
არ გნებავთ?

–ღიას, თუ შეიძლება
შემირჩიეთ, ჩემი კბილის
ჯაგრისი უკვე

–მადლობა თქვენ, რომ ჩვენი
მომსახურებით
..... (15 წუთი)

Müəllim xahiş və suallardan ibarət qrammatik konstruksiyaları izah edir. Konstruksiyalarda öyrənilən mövzu ilə əlaqədar fel formaları və leksik vahidlər fəallaşdırılmışdır.

Xahiş Sual

7) Qrammatika:

თუ შეიძლება	აიღეთ მომცემით მომაწოდეთ მითხარით ბავაბრძელეთ	შეიძლება	ავიღო?
		შეგიძლიათ (// შეიძლება)	ღაგაბრუნო? გაღაგცგალო? გაღაგინალო? მომცემთ? მომაწოდოთ? მითხრათ? ამიხსნათ? გაგაბრძელო? გაღაგინალო? შეგიძინო? ვიყიდო?
		შეიძლება	

1. თუ შეიძლება, _____ , ხურდა, თქვენია. (აიღეთ, აიღოთ)
2. შეგიძლიათ, _____ შამპუნი? (მომაწოდეთ, მომაწოდოთ)
3. შეიძლება _____ ? ბარათით (გადაიხადეთ, გადავიხადო)
4. თუ შეიძლება, _____ , სად შეიძლება ბავშვის შამპუნის ნახვა? (მითხრათ, მითხარით)
5. შეგიძლიათ, _____ , სად აწერია მოხმარების ვადა? (მაჩვენოთ, მაჩვენეთ)

6. თუ შეიძლება, _____
ორი შეკვრა სარეცხის ფხვნილი!
(მომეცით, მომცეთ)

7. შეიძლება _____ ეს
ჭურჭლის სარეცხი სითხე? (აიღეთ,
ავიღო)

8. შეგიძლიათ, _____
როდის არის გამოშვებული ეს თმის
ბალზამი? (მითხრათ, მითხართ)

9. შეიძლება _____
სარეცხი ფხვნილი? (მომაწოდეთ,
მომაწოდოთ)

10. თუ შეიძლება, _____
წარწერა, როდემდეა ვარგისი? (მაჩვენეთ,

მაჩვენოთ) (25 დღ.) (*Material N. Šarašenidze*
“Həyatyanı saħə”)

**8. Dərsin yekunlaşdırılması,
qiymətləndirilməsi və qarşılıqlı əlaqə - 10
dəq.**

Ola bilsin ki, dərsin planı müəyyən düzəlişlərə
mürəz qala bilər, tələbələrin ehtiyaclarının
əsasında. Vaxt bölgüsündə və fəallıqların
ardıcılığında cüzi dəyişikliklər etmək olar.

İstifadə edilən ədəbiyyat:

1. (<http://emilgen2011.hubpages.com/hub/The-Importance-of-Lesson-Plan>)
2. http://www.ice.ge/web/78/_1.html
3. Nino Šarašenidze, “Həyatyanı saħə”“.

Ketevan Gochitashvili

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

The Main Principles of Planning Georgian as a Second/Foreign Lesson

ABSTRACT

It is General truth, that lesson plan, generally and second/foreign lesson plan particularly is a key to successful learnin process. In this paper there are described activities which should be presented in the lesson plan. Extended lesson plan (content, assignments and other materilas are included) could be used as a tamplate for Georgian Foreign/Second Language lesson planning